

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

**CHIKANE AF
FÆNGSELSBETJENTE
I FRITIDEN**

2013

FÆNGSELSFORBUNDET

SAMMENFATNING

Vold og chikane uden for tjenesten er et udbredt problem for landets fængselsbetjente.

Det er den overordnede konklusion i denne rapport, der gennemgår resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse, som Fængselsforbundet har gennemført blandt sine medlemmer.

Hvert tredje medlem svarer i undersøgelsen, at han eller hun er blevet chikaneret af indsatte i fritiden. Samme andel – altså hver tredje – oplever, at chikanerne er et stigende problem.

Undersøgelsen viser også, at et meget stort antal medlemmer undlader at indberette det, når de bliver udsat for chikane. Der er altså et betydeligt mørketal. Nogle anfører, at det er en del af jobbet. Andre at indberetninger ikke bliver behandlet seriøst. Desuden peger nogle betjente på, at de vælger at holde chikanerne for sig selv for at undgå gentagelser.

Hvad kan man gøre ved problemet? Et stort antal medlemmer foreslår strafskærpelser. Desuden peger medlemmerne på, at Kriminalforsorgen bør tage problemet mere alvorligt og styrke procedurerne for indberetning.

At der er tale om et problem, som berører mange understreges af, at medlemmerne har skrevet over 500 kommentarer og forslag i undersøgelsens kommentarfelter.

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	3
METODE	4
OMFANG	5
TENDENS	7
CHIKANERNES KARAKTER	8
INDBERETNING	9
FORSLAG	11

INDLEDNING

I august 2013 blev en kvindelig politiansat udsat for grov chikane. Kvinden var ikke på arbejde. Alligevel blev hun antastet af to mænd på gaden i Århus, som kastede flasker ind ad kvindens bilrude og kørte ind foran hendes bil, hvorved hun var tæt på at forulykke.

Politiforbundet kritiserede efterfølgende lovgivningen på området. Ifølge forbundets formand, Claus Oxfeldt, yder lovgivningen ikke tilstrækkelig beskyttelse af politiansatte, som chikaneres i fritiden. Formanden påpegede, at straffen ikke bør være mindre, blot fordi en politibetjent bliver chikaneret i fritiden fremfor i arbejdstiden.

Som et udslag af medieomtalen besluttede Rigspolitiet og Politiforbundet at gå sammen om at undersøge omfanget af chikanesager.

Også i Kriminalforsorgen oplever medarbejderne chikane. Der findes dog ikke statistik, som belyser problemet. Fængselsforbundet har derfor valgt at undersøge problemets omfang.

Denne rapport er resultatet af en spørgeskemaundersøgelse blandt forbundets medlemmer.

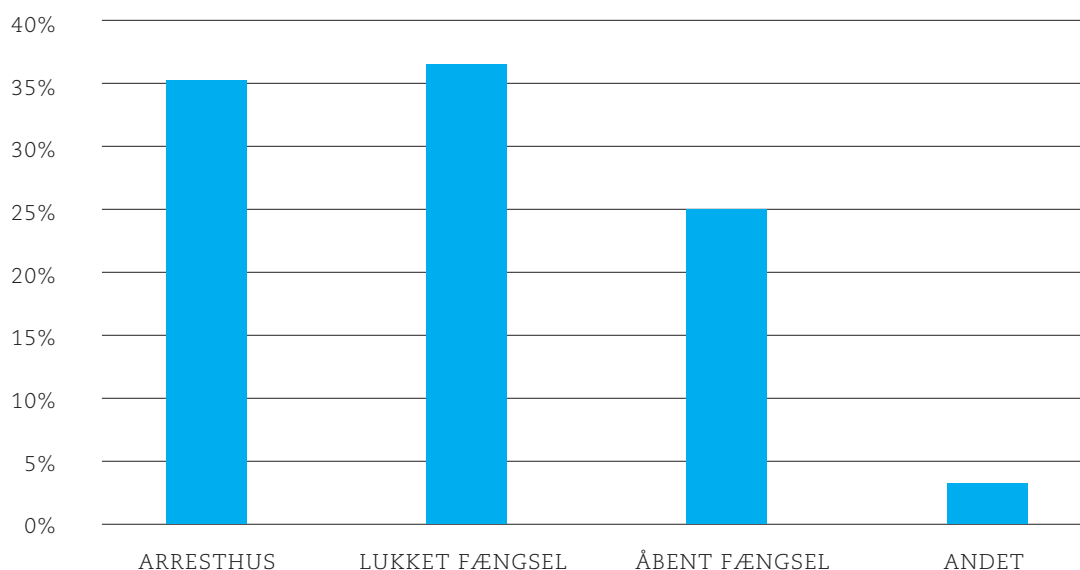
METODE

Fængselsforbundet udsendte et elektronisk spørgeskema til sine medlemmer den 12. september 2013.

Forbundets medlemmer arbejder enten som fængselsbetjente, værk mestre eller ledere i Kriminalforsorgens institutioner.

Spørgeskemaet blev sendt til det enkelte medlem via Fængselsforbundets lokale tillidsrepræsentanter på tjenestestederne. Potentielt kunne 3.107 medlemmer have modtaget undersøgelsen. Af hensyn til deadline på forbundets fagblad var svarfristen dog kun fem dage. Den korte frist betød, at det ikke var alle tillidsrepræsentanter, som nåede at videresende spørgeskemaet til medlemmerne. Alligevel har 827 medlemmer besvaret undersøgelsen.

FIGUR 1. HVILKEN TYPE INSTITUTION ARBEJDER DU I?

Respondenterne fordeler sig med 35 procent fra arresthuse, 36 procent fra lukkede fængsler, 25 procent fra åbne fængsler og 3 procent fra andre institutioner. Besvarelserne repræsenterer således et bredt udsnit af Kriminalforsorgens tjenestesteder.

Det kan indvendes, at medlemmer der har oplevet chikane, vil have større tendens til at svare på undersøgelsen. Spørgeskemaet er dog udsendt med teksten: "Rundspørge blandt medlemmerne" i emnefeltet. Det blev altså ikke indikeret, hvilket problem undersøgelsen behandlede. Fængselsforbundet understregede desuden i den indledende tekst til undersøgelsen, at formålet var at undersøge problemets omfang. Forbundet har altså ikke appelleret til, at det især var chikanerammede, som skulle svare.

Undersøgelsen er desuden besvaret af alle forbundets faggrupper, hvoraf nogle i mindre grad er i risikozonen for at blive ramt af chikane.

” Vi mødte en indsat, der genkendte mig. Han råbte af mig med alle skældsord, der findes. Mine børn var bange for, at han skulle overfalde mig. Jeg sagde intet og gik videre med min familie og sagde til dem, at de ikke måtte kigge på ham.”

FÆNGSELSFORBUNDET

OMFANG

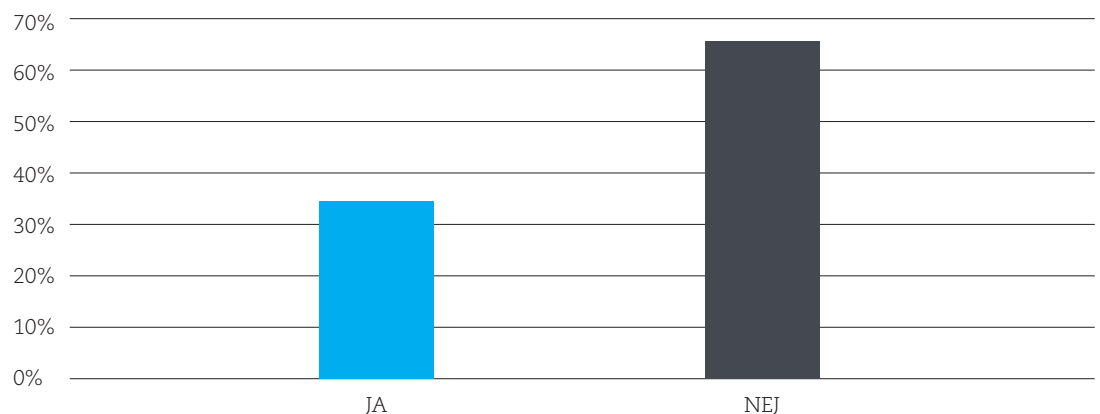
34 procent af respondenterne svarer ja til, at de er blevet chikaneret af indsatte i deres fritid. 66 procent svarer nej.

Hver tredje har dermed oplevet chikane. Der er altså stor risiko for, at man som fængselsbetjent bliver udsat for chikane i løbet sin karriere i Kriminalforsorgen.

Andelen på 34 procent fordeler sig på 27 procent, som har oplevet enkelte tilfælde og 7 procent, som har oplevet flere chikaner.

Eksempelvis fortæller et medlem om to tilfælde. Første gang blev medlemmet passet op ved sin bil på Nørrebro i København. Anden gang var det sammen med familien: ”Vi mødte en indsat, der genkendte mig. Han råbte af mig med alle skældsord, der findes. Mine børn var bange for, at han skulle overfalde mig. Jeg sagde intet og gik videre med min familie og sagde til dem, at de ikke måtte kigge på ham.”

FIGUR 2. ER DU BLEVET CHIKANERET I DIN FRITID?

BEVIDST CHIKANE: At der er stor risiko for chikane, hænger måske sammen med, at fængselsbetjente kommer tæt ind på livet af de kriminelle. Det er en del af jobbet at tale med de indsatte og hjælpe dem videre. Og eftersom fængselsbetjente udfylder en dobbeltrolle – de fuldbyrder både straf og sikrer resocialisering – er der risiko for, at der opstår konflikter i løbet af den tid, man er sammen.

Når en fængselsbetjent bliver chikaneret i civil, kan det således være gamle konflikter, der skal hævnnes. Det bærer mange episoder præg af. Hvis bandemedlemmer for eksempel kører forbi en betjents hjem adskillige gange, er det udtryk for en bevidst handling.

TILFÆLDIG CHIKANE: I andre tilfælde er chikanerne tilfældige. Det gælder de episoder, hvor en betjent møder en tidligere indsat på gaden. Her er det ikke nødvendigvis en personlig konflikt, der udmøntes. Det kan også være udtryk for en generel antipati mod Kriminalforsorgen.

Om det er gamle konflikter, der skal hævnnes eller generel modvilje, kan være forskelligt fra chikane til chikane, men arbejdet som fængselsbetjent – hvor man er sammen med de kriminelle over en lang periode – rummer en iboende risiko for, at chikanerne opstår.

POSITIV RESPONS: Der er også gode aspekter ved at arbejde tæt sammen med de indsatte. Det bliver understreget af nogle medlemmer i undersøgelsen. De skriver, at de aldrig er blevet chikaneret, og at de kun oplever positiv respons, når de møder tidligere indsatte på gaden.

” Når bandeproblematikken rykker ud fra fængslerne og hjem til personalets private adresser, begynder problemet at blive for stort. Jobbet bliver sværere at retfærdiggøre overfor ens familie.”

FÆNGSELSFORBUNDET

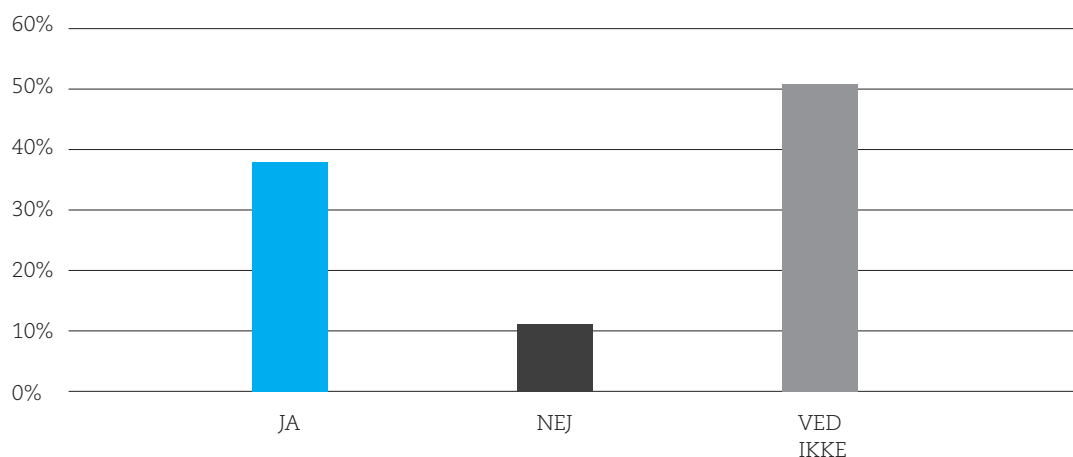
TENDENS

Forbundets medlemmer er blevet spurgt om de vurderer, at chikanerne er et stigende problem. Det spørgsmål svarer 38 procent ja til.

Svarerne fordeler sig med 12 procent, som tilkendegiver, at problemet 'i høj grad' er et stigende problem og 26 procent, som tilkendegiver, at problemet 'i nogen grad' er et stigende problem.

Herudover mener 11 procent, at problemet ikke er stigende. Endelig svarer en stor andel, 51 procent, 'ved ikke' til spørgsmålet.

FIGUR 3. ER CHIKANERNE ET STIGENDE PROBLEM?

Blandt den tredjedel af respondenterne, som vurderer, at der i dag er flere chikaner i forhold til tidligere, er der en række bud på, hvorfor udviklingen går i den forkerte retning.

HÅRDERE KLIENTEL: Flere peger på, at udviklingen afspejler, at klientellet i fængsler og arresthuse er blevet hårdere, mere voldeligt og at de har flere sammensatte problemer i forhold til tidligere. Et medlem skriver: "Der bliver generelt mindre og mindre respekt for vores virke blandt de kriminelle og tidligere indsatte. Der hersker en forråelse i vores system."

ROCKERE OG BANDEMEDLEMMER: Medlemmerne peger på, at der i dag sidder mange rockere og andengenerationsindvandrere, som sætter sig på magten i fængslerne, styrer narkosalget med videre. I nogle tilfælde fortsætter de indsatte konflikter med de ansatte efter afsoningen. Et medlem skriver: "Når bandeproblematikken rykker ud fra fængslerne og hjem til personalets private adresser, begynder problemet at blive for stort. Jobbet bliver sværere at retfærdiggøre overfor ens familie."

STRENGERE RESTRIKTIONER: Der er også medlemmer, som peger på, at reglerne for hvad de indsatte må og ikke må, er blevet skærpet: "Jeg oplever strengere restriktioner, mere indelukkethed, ingen telefonering og så videre, som skaber flere og flere konflikter mellem ansatte og indsatte," skriver et medlem.

” Han tager fat oven på hovedet af mig og går bag om ryggen, samtidig med at han holder fast i mit hoved. Han vil brække halsen på mig.”

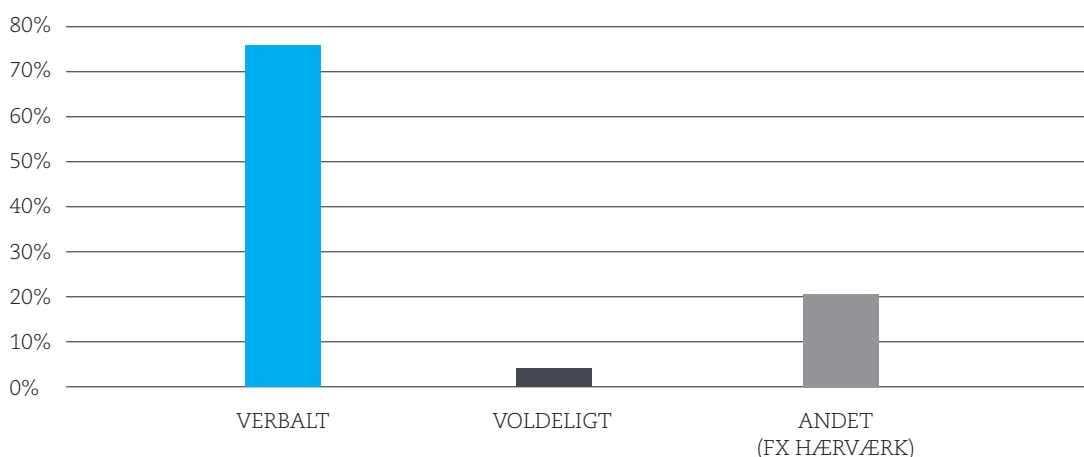
CHIKANERNES KARAKTER

Undersøgelsens spørgsmål om hvilken type chikane medlemmerne oplever, har givet stor respons. 112 medlemmer har i kort eller lang form beskrevet, hvad de har været udsat for.

Ord som 'skældsord', 'spyt', 'tilråb', 'ukvemsord' går igen i mange svar og ofte er der også tale om voldstrusler. Et medlem har eksempelvis modtaget dødstrusler pr. brev en anden 'håndtegn til at få skåret halsen over.'

Blandt dem, der er blevet chikaneret, har 76 procent været udsat for verbale chikaner, 4 procent vold og 21 procent 'andet'.

FIGUR 4. HVIS DU HAR OPLEVET CHIKANE: I HVILKEN FORM VAR DER TALE OM?

VERBALE OVERFALD: Et kvindeligt medlem beskriver et typisk eksempel på et verbalt overfald. Hun fortæller, at hun var på vej hjem fra biografen med nogle venner, da en bil kom kørende: "De kan se, at det er mig. Der bliver råbt, at jeg er en luder."

VOLD: Voldelige overfald er trods alt sjældne, men der er fængselsbetjente, som oplever det. Et medlem skriver: "Han tager fat oven på hovedet af mig og går bag om ryggen på mig, samtidig med at han holder fast i mit hoved. Han vil brække halsen på mig. Sagen ender i retten, hvor han får en dom."

ANDET: I kategorien 'andet' er der mange medlemmer, som har oplevet hærværk. For eksempel hærværk mod bil, cykel eller hus. Et medlem skriver, at han på et tidspunkt fik smadret alle ruder i sin bolig.

Der er også flere, som er blevet forfulgt: "Jeg oplevede, at en bil vendte om og fulgte langsomt efter mig. Jeg var på cykel i uniform," skriver et medlem. En anden skriver: "Jeg måtte løbe og gemme mig, indtil de ikke kunne finde mig."

Andre har oplevet psykisk chikane som at få tilsendt en patron, ondskabsfulde blikke på gaden og at personer kører langsomt forbi deres hus.

” Hvis det er folk fra lokalsamfundet, som man jævnligt støder på, er man ikke interesseret i først at vidne mod dem i retten og derefter møde dem med sine børn på gågaden.”

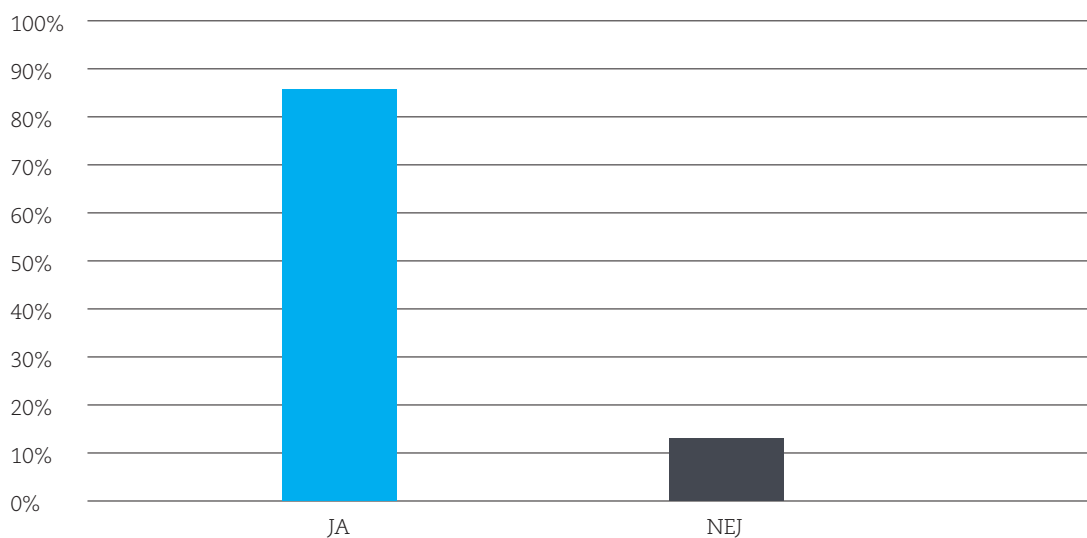
INDBERETNING

At hvert tredje medlem har oplevet chikane i fritiden, viser, at der er tale om et udbredt problem. I det lys er det overraskende, at problemet hidtil har virket begrænset.

En årsag kan være, at mange fængselsbetjente holder chikanerne for sig selv. Denne forklaring understøttes i undersøgelsen: 87 procent af de respondenter som er blevet chikaneret, svarer, at de har undladt at indberette det.

Der er altså et betydeligt mørketal. Et stort antal af chikanerne bliver ikke anmeldt eller registreret, og kommer hverken til ledelsens eller offentlighedens kendskab.

FIGUR 5. HAR DU UNDLADET AT INDBERETTE CHIKANER?

Medlemmerne angiver en række årsager til, at de undlader at indberette chikanerne.

EN DEL AF JOBBET: For det første bemærker en del, at de anser chikanerne som en del af jobbet. Denne formulering – 'en del af jobbet' – bruges af adskillige medlemmer i undersøgelsen uafhængigt af hinanden. Der er altså en opfattelse af, at man skal kunne acceptere en vis grad af chikaner: "Man er jo ikke en tøsedreng," skriver et medlem. En anden: "Man vil ikke tabe ansigt."

ANGST FOR REPRESSALIER: Årsagen til at fængselsbetjente undlader at indberette chikaner, kan også være frygt for at chikanerne gentager sig. Det påpeger adskillige medlemmer i undersøgelsen. De vælger at tie om chikanerne for at beskytte sig selv og familien. Et medlem beskriver det på denne måde: "Hvis det er folk fra lokalsamfundet, som man jævnligt støder på, er man ikke interesseret i først at vidne mod dem i retten og derefter møde dem med sine børn på gågaden."

En anden skriver: "Bange for, at det vender tilbage i hårdere chikane". En tredje: "Ønsker ikke yderligere chikaner og trusler på grund af en politianmeldelse"

En medvirkende årsag til mørketallet er altså, at man vægter hensynet til egen sikkerhed højere end hensynet til retfærdigheden.

INGEN EFFEKT: Et tredje argument, som anvendes, er, at det ikke nytter at indberette chikanerne. Ledelsen tager ikke problemstillingen alvorlig og chikanerne får ikke konsekvens. Gerningsmanden bliver alligevel ikke pågrebet.

Fleere medlemmer appellerer til Kriminalforsorgen om at gøre mere ved problemet. For eksempel ved at styrke registreringen. "Ledelsen bør tage henvendelserne seriøst og ikke latterliggøre kollegaer, som har været udsat for chikaner," skriver et medlem. En anden skriver: "Vi er generelt for dårlige til at dokumentere arbejdsrelaterede stresssituationer."

GRÆNSERNE SKRIDER: At lederne ikke reagerer, kan hænge sammen med, at omgangsformerne er hårde i fængsler og arresthuse. Derfor kan det være vanskeligt at vurdere, hvor grænserne skal gå. Et medlem skriver: "Tonen i vores arbejde med de indsatte vænner én til, at man ikke skal tage det alvorligt. Man får at vide, man ikke skal være sart."

Ifølge medarbejderne forventer ledelsen altså, at medarbejderne accepterer chikanerne i et vist omfang.

” Vi skal have sikkerhed for, at gerningsmanden bliver dømt. At det nytter noget. Vi skal kunne se, at systemet virker.”

FÆNGSELSFORBUNDET

FORSLAG

Hvad kan man gøre for at begrænse problemet? 180 medlemmer er kommet med forslag til dette spørgsmål i undersøgelsen.

STRAFSKÆRPELSER: Den største andel af respondenterne foreslår strafsækpelsler. Det skriver over 60 medlemmer. En betjent formulerer det på denne måde: ”Vi skal have sikkerhed for, at gerningsmanden bliver dømt. At det nytter noget. Vi skal kunne se, at systemet virker. Der skal være en hård straf for at intimidere, true eller udøve vold imod fængselsbetjente i fritiden.”

En anden skriver: ”Vi skal ikke finde os i at blive tilråbt eller antastet eller på anden måde forulempet i vores fritid.”

Der er altså mange medlemmer, som er enige i kravet om strafsækpelsler, der blev rejst af Politiforbundet i sommer. Et krav som Fængselsforbundet efterfølgende har anført bør gælde for alle offentligt ansatte, som arbejder med denne risiko.

PRAKTISKE FORHOLDSREGLER: Et andet forslag, som flere medlemmer fremfører, er mere praktisk anlagt. Det går på, at fængselsbetjente ikke bør bære uniform på vej til og fra arbejde. Flere foreslår simpelthen, at der bør være en regel om, at det uniformerede personel først må tage arbejdstøjet på, når de er på arbejdspladsen.

Der er også medlemmer, som foreslår, at kriminelle ikke bør afsone i den by, hvor de bor, da det meste personale bor tæt ved deres arbejdsplads. Forslaget vil dermed minimere risikoen for, at afsonerne møder de ansatte, når de er på fri fod igen.

TAG PROBLEMET SERIØST: Desuden er der mange fængselsbetjente, som foreslår, at ledelsen tager problemet mere alvorligt, når chikanen er sket: ”Jeg har haft en episode, hvor ledelsen på fængslet slog det hen eller bagatelliserede det, hvorefter jeg selv anmeldte det til politiet, som tog det mere seriøst,” skriver et medlem.

Samtidig foreslår medlemmerne, at der skal være bedre procedurer for indberetning. Flere foreslår muligheden for at indberette anonymt eller til et centralt sted uden om deres nærmeste leder.

BEDRE AFSONINGSFORHOLD: Endelig er der en række medlemmer, som peger på, at mange konflikter kunne undgås, hvis de indsatte fik bedre afsoningsforhold.

”Jo mere indsatte er spærret inde, jo mere føler de et had til systemet. Meget af fængselsbetjentenes tid går med at låse ind og ud, sagsbehandling og registrering. Alt dette er med til at skabe had til betjente, som bare passer deres arbejde,” lyder det i en kommentar.

Og mere ensartede afsoningsregler vil være med til at forhindre konflikterne: ”Det er vigtigt, at alle afsoner efter samme regler, at der er mere tid til at tale med de indsatte og at de indsatte har mere fritid under ordnede forhold, så de ikke brænder sammen.”

Pointen er altså, at man ved at styrke den dynamiske sikkerhed vil begrænse antallet af konflikter mellem ansatte og indsatte både i og uden for Kriminalforsorgens institutioner.

Der er mange af Fængselsforbundets medlemmer, som har benyttet muligheden for at kommentere i spørgeskemaundersøgelsen. I alt er der over 500 kommentarer og forslag.

HER ER ET UDVALG AF MEDLEMMERNES KOMMENTARER:

Har oplevet at blive råbt efter og efterfølgende efterfulgt i bil efter at have tanket min bil på en tankstation.

Fået smadret min bil på hjemmeadresse.

Var ude at handle, da en tidligere indsat råber op i mit hoved: SVIN.

Har engang fået en 9 mm patron som trussel.

10 - 12 motorcykler med Bandidos kører meget langsomt forbi huset, vi bor i.

Dødstrusler fra en person der kunne min adresse og nummerplade i hovedet.

Forsøg på påkørsel.

Blevet ringet op på telefon privat.

Psykisk vold.

En nedstirren mod mig, min kone og spædbarn på på en S-togsstation. Han gik målrettet imod os, så jeg var nødt til at sende familien i forvejen og selv blive stående.

Håndtegn til at få skåret halsen over.

Telefonopkald til familien.

Sexchikane.

Spyt.

Hærværk, smadret bilrude. Dør sparket ind til kælderrum. Råb fra forbipasserende "fucking nøglerasler" eller "skide blå skjorter".

Skældsord.

Brosten gennem samtlige vinduer i mit hus, mens jeg var hjemme. Samt verbale trusler når jeg har mødt indsatte. Foruden at være forsøgt fulgt hjem af rockergrupperinger.

Truet til at forsvinde, ellers vil jeg blive båret væk i en sort plastikpose.

Især træls dengang to mødte op på min bopæl, og da jeg ledsaget af hustru og skubbende med barnevogn blev lovet øretæver og tæsk.

Måtte søge tilflugt i en butik med min tre-årige søn.

Har ved flere tilfælde haft mine børn med, hvor jeg blev groft chikaneret/truet.

Er to gange blevet råbt ad af tidligere indsatte, da jeg var med min familie på Bakken.

Jeg var på vej hjem fra biografen med venner. En bil med en masse kommer kørende. De kan se, det er mig. Der bliver råbt, at jeg er en luder.

Fået skåret dæk op på tjenestested, og flere gange verbale trusler.

Psykisk chikane, hvor fire-fem stykker i tre år kørte forbi og holdt øje med familiens hus. Der var skriftlige og mundtlige trusler om nedbrænding af huset, og at jeg skulle rammes økonomisk.

Ødelagt cykel.

En tidligere indsat var meget pågående en i aften i byen. Ikke på en flirtende måde, men på en truende måde.

Forfulgt af tidligere indsat i et indkøbscenter.

Fængselsforbundet / Ramsingsvej 28A / 2500 Valby
72 55 99 76 / ff@faengselsforbundet.dk